

UZ KNJIGU MILE PEŠORDE, *SLOBODA, MIR MEJU NAMI*

Odupiranje programu zaborava

Jedan od onih hrvatskih intelektualaca koji se sustavno opirao ideologiji krivotvorenja i nametanja zaborava još od studentskih dana, Mile Pešorda upozoravao je domaću i svjetsku javnost na hrvatski jezik, na stanje u Hrvatskoj u Domovinskom ratu i poslijeratno stanje

PIŠE **STIPE KUTLEŠA**

„Oslobođeni, a još ne slobodni, slijedimo naš put u slobodu. Koliko se još slobodara na tome putu mora ugraditi u temelje slobodne nacije... odgovorit će povijest budućnosti čovječanstva koja se sveudilj stvara.“ Taj navod mogao bi biti moto knjige Mile Pešorde *Sloboda, mir među nami: Eurogledi*, ali se slobodno smije kazati da se sličnih navoda može naći na mnogo mjesta knjige. U knjizi se problematiziraju vječna ljudska pitanja, primjerice pitanja slobode, opće nacionalne i pojedinačne, ljubavi, pravde, i nepravde, jezika, kulture, dijaloga, nasilja, ideologije, rata, govori se o ljudima kulture i vjere, znanosti, mučenicima, svecima, običnim ljudima, ali i zlikovcima, nasilnicima, ideolozima. Pešordina knjiga poziv je na promišljanje i razgovor, na upoznavanje s nepoznatim ili manje poznatim činjenicama kao i posvješćivanje svima dobro poznatih ili prešućivanih događaja.

Ogranak Matice hrvatske u Stolcu, BiH, kao nakladnik objavio je u sunakladništvu s Milom Pešordom, hrvatskim književnikom, prevoditeljem, nakladnikom i kolumnistom njegovu knjigu pod naslovom *Sloboda, mir među nami: Eurogledi* (Stolac – Zagreb, 2018). U opsežnoj knjizi nalaze se tekstovi koje je autor pisao u kolumni Eurogledi za *Hrvatsko slovo* u razdoblju od početka 2007. do druge polovice 2011. godine. Nešto malo manje od 250 tekstova podijeljeno je u pet cjelina: *Croatia caritas est* (*Hrvatska je ljubav*), *Istina i pomirba*, *Mir među nami*, *Crvena omča* i *Izlazak*. U dodatku je *Sarajevska deklaracija* o hrvatskom jeziku iz 1971. kojoj je Pešorda inicijator, sutvorac i potpisnik te zahvala i biografska bilješka o autoru.

Upozorenje na duh vremena i stanje svijesti

Knjiga je napisana s namjerom da se upozori na duh vremena i stanje svijesti kada je knjiga nastajala i da se sve to otme zaboravu. Današnje vrijeme jest vrijeme zaborava davnih, ali i nedavnih događaja i zaborav bitka (Martin Heidegger). Svi smo danas, a posebice mladi, izloženi suvremenim načinima komunikacije, gdje su opasnosti od manipulacije višestruko veće nego prije. Ljudima se, paradoksalno, može više manipulirati iako imaju veće mogućnosti dolaženja do informacija, ali nažalost i do dezinformacija. Manipulacija se očituje ne samo u proizvodnji tzv. lažnih vijesti (*fake news*) nego i u programiranom prešućivanju, širenju zaborava. U tome Pešorda vidi jedan od najvećih problema naše stvarnosti. Zaboravu je izložena povijest, kultura, najistaknutiji ljudi, mnogi događaji prošlosti i sadašnjosti.

Programu zaborava valja se oduprijeti bez obzira na sve opasnosti koje su u naše doba i u našoj sredini postojele. Pešorda je jedan od onih hrvatskih intelektualaca koji se sustavno opirao ideologiji krivotvorenja i nametanja zaborava još od studentskih dana, pa do danas upozoravajući domaću i svjetsku javnost na hrvatski je-

zik (Sarajevska deklaracija o hrvatskom jeziku), na stanje u Hrvatskoj u Domovinskom ratu, poslijeratno stanje. Svi su ti otpori bili čak i egzistencijalno opasni, kada se gušila sloboda riječi, prokazivali i etiketirali oni koji su nastojali odškrnuti, barem malo, vrata prema istini. I danas je mnogo toga ostalo gotovo isto.

Najočitije se ideologija zaborava prakticirala u sustavnom i programiranom prešućivanju povijesnih događaja, posebice onih iz nedavne prošlosti ili suvremenosti. Ali i krivotvorenju. Nametanjem zaborava ruši se na najsigurniji način nacionalni i kulturni identitet. Tipični su primjeri zaborava Bleiburg i tragedija križnih putova, za koje se nije smjelo ni čuti. O tome Pešorda

zaglavnoga ... nastavljaju se odvijati pred našim očima, i to u okolnostima posvemašnjeg muka u javnosti, premreženog osuvremenjenim (paradržavnom 'zapovjednom linijom' upravljanja državom usmjeravanim) masmedijskim jednoumljem, o izvršiteljima sofisticirana nasilja nad narodom i njegovom nacionalnom državom. Drukčije i nije moglo biti kada je socijalizam bio zločin, kako kaže Pešorda citirajući ruskog pjesnika i nobelovca Josifa Brodskog: „Sovjetski sistem i konačno možda svi socijalistički sistemi u svojoj su ukupnosti zločin protiv čovječnosti.“ Ni naš socijalizam nije mogao biti drukčiji: mogao je biti samo laž i zločin. „Jedna je zakamuflirana paradržavotvorna ideologija laži i osvete zatirala istinu o hrvatskoj nacionalnoj veličini i likvidirala naše borbe duha europskoga profila.“

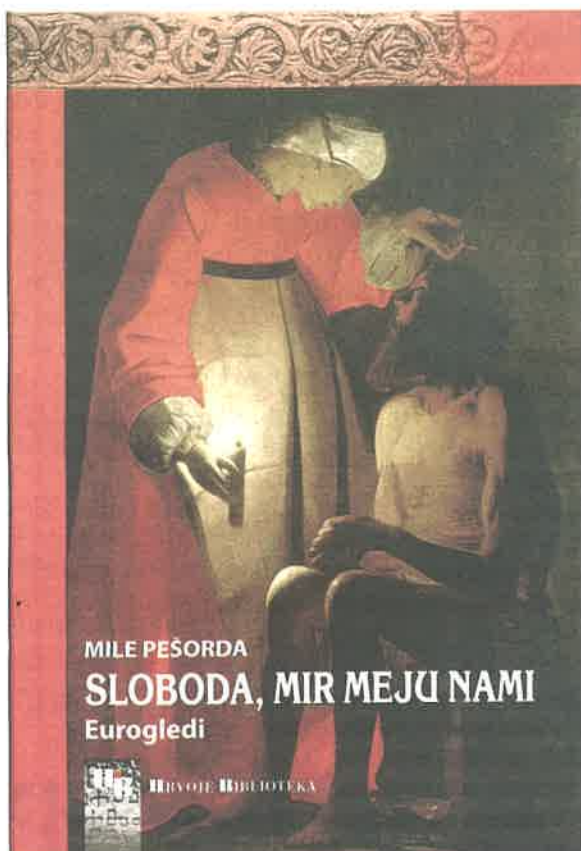
Vjera u narod

Mnogolika su lica toga nasilja. U središtu su Pešordinih promišljanja nasilje prema jeziku, vjeri, Crkvi, kulturi, pojedincima, skupinama, konačno prema samoj istini. „Polustoljetna praksa totalitarizma, zasnovana na ubijanju Boga i njegove Crkve, porobljavanju čovjeka i razaranju hrvatskog jezika, proizvela je stanje nesagledive pustinje u zemljama našim.“ Ipak se pustinja još nije pretvorila u posvemašnju pustoš zahvaljujući poruci ljubavi i slobode koja prožima hrvatski narod.

Pored svega povijesnog i sadašnjeg zla Pešorda nije nimalo pesimističan. Vjera, nada i ljubav su nešto što ga obuzima i što ga tjera na aktivizam. Iako je na vlastitoj koži doživio verbalni atentat od čovjeka (a nije jedini) koji je širio laži o Hrvatima, i koji je bio čašćen u ovoj sadašnjoj hrvatskoj državi, Pešorda se ipak priklonio miru, pomirenju, dijalogu ne samo na osobnoj nego i nacionalnoj i međunarodnoj razini. „Dragocjeni su svi ljudski napori usmjereni k postizanju punine mira u dušama, pomirenja i iskrena dijaloga među ljudima, kao i na uzpostavljanje suradnje i razmjene među narodima.“ Pešorda vjeruje i u svoj narod bez obzira na mnoštvo izdajica u njemu. „Duhom da nije i junačtvom velik-naš narod, bezimen bi nestao s povijesne pozornice svijeta.“ Spas vidi u narodnoj tradiciji i vjeri. „Okosnica našega spasenja od potonuća u krvavom bezdanu osvete ortodoksnoga komunizma i 'balkanskoga' barbarogenija bila je vjera u Spasitelja, vjernost Riječi, bivstvena prisega onomu humanizmu što ga baštinitimo u, glagoljicom i hrvatskim jezikom zapisanim, porukama Baščanske ploče.“ I naravno u ljubavi i istini. „Samo dosljednim svjedočenjem istine u ljubavi za zemlju i ljude i ljubavi u istini, hrvatski će se čovjek, kao nasljedovatelj Riječi, obraniti od nutarnjega drobljenja svoje duševnosti i samosvijesti i očuvati domovinu u njezinu dostojanstvu države.“

Njegova misao nije okrenuta samo uskim nacionalnim problemima nego je univerzalna, općeljudska. „Samo čovjekova zauzetost u službi riječi Gospodinovoj i njezinoj poruci ljubavi među ljudima i narodima svjesno privrženima Božjemu zakonu može spasiti čovječanstvo od razčovječenja, a čovjeka od svakodnevnog ugroze punine njegove ljudskosti.“

Pešorda piše stilom vrsnoga književnika. Zalaže se za mir, ljubav, slobodu i istinu i naslućuje bolji i pravedniji svijet kojemu teži svako ljudsko biće. Njegova je knjiga neka vrsta antologije događanja iz društvenog, političkog i kulturnog života. Autorovi su komentari zanimljivi, jasni, britki, istinoljubivi, ne libi se reći istinu pod bilo koju cijenu, kritički se osvrnuti na institucije i ljude. U tom je smislu knjiga i neka vrsta povijesnoga izvora i dokumenta vremena. Ona to može biti jer njezin autor piše ponajprije iz ljubavi prema istini.

Izd. OMH u Stolcu, Stolac – Zagreb, 2018.

govori na mnogo mjesta u knjizi. Čak se i miroljubiva propovijed kardinala i drugih biskupa tijekom obljetnica na Bleiburškom polju gledala s prezirom i događala se „orkestrirana, zasad verbalna, potjera koju su zbog toga ... pokrenuli majstori obučeni u totalitarnim strukturama grijeha“. „Prostaštvo i mržnja, sadržani u nekim od tih napadaja ... ne mogu ne podsjetiti na zločaje one, ne tako davne, čudovišne, hajke kojoj je bio izvrnut nadbiskup Štrepinac“.

Nametanjem zaborava, koji Pešorda naziva zločinom zaborava ili strašnim licem zaborava, ujedno se niječe i istina, ta općeljudska kategorija, bez koje se ne može dostojanstveno i slobodno živjeti (Istina će vas osloboditi). „Biti posvećenim u istini, svjedočiti istinu na način osobne pripravnosti takovoga nesebičnog žrtvovanja sebe sama za zbiljsko mirotvorstvo, jest onim ljudskim putem životom izkušane svetošći koji čovjekovo tjeskobno zemaljsko postojanje prožimlje vedrinom otajstvena izpunjenja.“ Za istinu treba hrabrosti koja često izostaje i u tome Pešorda vidi jedan od razloga našega zla. „U buci i bijesu nepluraliziranih medija, sve glasnijom biva hrvatska štutnja. Restrukturiranja, posttotalitarnoj tranziciji prilagođena, nomenklatura obavlja totalni nadzor nad građanima i narodom.“ Navod iz 2008. odjekuje istom jekom i danas.

Zašto je tomu tako? Između ostalog i zato što: „Davno mi je već moj srbski prijatelj ... rekao kako je sve do ovoga rata mislio da nema većih izdajica od Srba, ali da je sada bjelodano kako smo ih mi Hrvati u tome nadmašili.“ Istinu u Hrvatskoj ne ubijaju samo drugi, nego upravo mi, tj. oni među nama koji imaju deficit ljubavi prema čovjeku, narodu, Bogu. Oni su ti koji su programirano vršili i vrše nasilje nad narodom. „Radovi na uzdrmanju nacionalnoga kamena

VIJENAC

KNJIŽEVNI LIST
ZA UMJETNOST,
KULTURU I ZNANOST

NAKLADNIK

mh

Matica hrvatska
Ul. Matice hrvatske 2
10000 ZagrebSljedeći broj izlazi
16. siječnja 2020.Program realiziran uz potporu
Ministarstva kulture RH
i Grada Zagreba